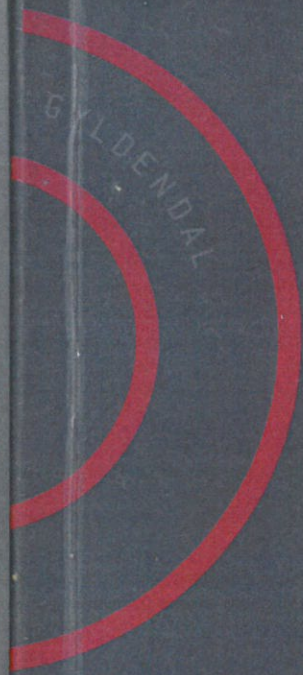

FOKUS ● KERNESTOF I HISTORIE

Fra verdenskrig til velfærd

Lars Andersen
Hans Branner
Lene Feldstein
Kirsten Hastrup
Morten Winther Bülow Nielsen
Palle Roslyng-Jensen
Michael Seidelin

gensidigt forstærkende. Vi skal bruge ressourcerne, så de mest effektivt fremmer vores interesser. (...)

Der er tre grundlæggende dimensioner i Danmarks udenrigspolitik. Den europæiske, den transatlantiske og den globale. De hænger uløseligt sammen og komplementerer hinanden. Afsættet for at løse globale problemer er samarbejdet i Europa og med USA.

De tre dimensioner er markeret af tre organisationer: EU, NATO og FN. Tre centrale organisationer for Danmark – for Europa – og for Verden. De blev alle tre svækket af Irak-krisen – og når de svækkes, så svækkes også vi, fordi vi jo har størst indflydelse gennem dem. Derfor må vi gøre vort til at hele sårene. (...)

Danmark skal føre en aktivistisk udenrigspolitik baseret på grundlæggende værdier. Passivitet og tilpasning hører fortiden til. Der er brug for og plads til, at Danmark handler aktivt uden for vores grænser.

4 © Optagelsen i NATO. Statsminister Hans Hedtofts tale til Socialdemokratiets hovedbestyrelse (1949)

Uddrag af tale holdt af statsminister Hans Hedtoft d. 27. februar 1949 til Socialdemokratiets hovedbestyrelse. Med denne tale lykkedes det for Hedtoft at opnå sit partis tilslutning til Danmarks optagelse i NATO, i første omgang i form af en dansk underskrift på den nye Atlanterhavspagt.

Hensigten med dette møde er at informere og rådslå med partiets hovedbestyrelse om den nye situation, der er opstået efter de skandinaviske forhandlingers sammenbrud. (...)

Vi har liggende en underhånds-forespørgsel fra Amerika, om vi er interesserede i de stedfindende forhandlinger om Atlantpagten. Vi har endnu ikke som Norge fået et tilbud fra Sovjet om en ikke-angrebspagt, men der er folk, som påstår, at et sådant tilbud kan komme.

Jeg kan udtrykke regeringens stilling således, at ingen af os tror, at det vil være politisk klogt eller nationalt rigtigt at sige ja til en ikke-angrebspagt fra Rusland, hvis en sådan skulle blive os tilbudt. (...)

Hvis vi bragte os selv i den situation, at vi både siger nej til et eventuelt russisk ikke-angrebspagt tilbud og nej til underhåndsforespørgslen fra USA, vil vi kunne få skyld for bevidst at have lagt en ny 9. april-situation til rette. Dette ansvar vil regeringen ikke tage.

Ingen i denne forsamling vil laste de mænd, der sad ved roret den 9. april 1940. Det var vore venner og bedste kammerater. Vi ved, at den afgørelse, de traf, blev truffet ud fra en dyb ansvarsfølelse over for Danmark og det danske folk, og de havde ret til at være i god tro. Men lad os gøre os helt klart, at dette ikke kan gentages. Vi har pligt til at drage lære af det, der dengang skete.

At lade Danmark ligge som et tomrum og af angst ikke turde give en mening til

kende i dette øjeblik, vil øge risikoen både for os og for Norden. Det vil være ødelæggende for vort gode omdømme i hele den demokratiske verden.

Jeg ved, at dette er en svær afgørelse, som vil koste hver enkelt, der føler sit ansvar, sjælekamp, men en afgørelse må træffes. Jeg har i disse måneder ofte tænkt på den situation, vi gennemlevede i 30'erne. Er det ikke sandt, at vi i denne periode allesammen har medes over, at der ikke fandtes en samlet politik for de demokratiske stater, har medes over, at en ængstelig demokratisk verden tillod en Adolf Hitler at tage land efter land? Er det ikke sandt, at vi allesammen dengang nøjedes med at knytte hænderne i bukselommerne og forlangte, at *de andre* demokratiske lande skulle gøre noget? Jeg tror, alle følte det på denne måde.

Lad os ikke i dag, hvor vi selv er på prøve, glemme vore tanker dengang. Lad os heller ikke glemme, at det Rusland, vi står over for på samme måde som Hitlers Tyskland, bygger på et *totalitært* statssystem.

Vi har klart sagt, og vi vil fastholde, at vi kun ønsker fred og frihed for os selv og fred og frihed for verden. Dette er målet for hele vor udenrigspolitik. Vi vil aldrig blive deltagere i nogen aggressiv politik, men vi vil være deltagere i en politik, der efter vor bedste overbevisning kan styrke og bevare de fredsvillende kræfter.

Vi kan ikke af en urimelig stormagts propaganda lade os skræmme fra at foretage og sige det, vi finder rigtigt.

Det er ligeså klart, at vi fortsat gennem vor udenrigspolitik og diplomatiske tjeneste vil gøre vort yderste for at overbevise Sovjetunionens mistænksomme ledelse om, at vort formål kun er fredens og frihedens bevarelse, og at vi statsligt virkelig ønsker at opretholde et godt og venskabeligt forhold til Sovjet. Ligeledes at vi med alle midler vil søge fremmet et fredeligt forhold mellem øst og vest og søge handelsforbindelserne udbygget. (...)

Alt skal sættes ind på at søge freden bevaret. Kommer krigen på disse kanter, tror jeg, ulykken er sket. Danmark vil formentlig så blive besat af Rusland, hvad enten vi er i Atlanterhavspagten eller ej. Værdien for os ligger i det forebyggende, i vor viden om og en angribers viden om, at et overfald betyder udløsning af en verdenskrig.

5 ● USA's syn på Danmark under den kolde krig (1968)

Den amerikanske ambassade i København lavede under Den Kolde Krig én gang om året en analyse til udenrigsministeriet i Washington af den politiske situation i Danmark og af de dansk-amerikanske relationer. Kilden er et uddrag af analysen fra 2. juli 1968.

USA's mål i Danmark

USA's politik i Danmark sigter på opnåelsen af mål inden for fem områder: (1) Danmarks fortsatte troskab over for NATO for at opretholde organisationens integritet